

U partizanskom naselju obilježena 78. obljetnica formiranja Perjasičkog odreda. O ustaničkim danima ali i o aktualnoj društveno-političkoj zbilji u Hrvatskoj, na skupu govorili Franjo Habulin, predsjednik SABA RH, Ratimir Bošnjak, predsjednik Saveza udruga antifašista Karlovačke županije i Dušan Božić, predsjednik VSNM-a Barilovića

Poklonici antifašizma skromnom svečanošću obilježili su 78. obljetnicu osnutka Perjasičkog partizanskog odreda. Položeni su vijenci i zapaljene svijeće podno obnovljenog spomenika Perjasičkom odredu i žrtvama fašizma, koji je bio srušen za vrijeme Domovinskog rata. Spomenik je 2013., zahvaljujući i financijskoj potpori Gorana Štroka, bivšeg automobilskog asa, danas uspješnog poduzetnika, čiji je otac Izidor Štok bio komesar Perjasičkog odreda. Perjasica je u Drugom svjetskom ratu dala 154 poginula partizana i 109 civilnih žrtava, istaknuto je među inim na skupu.

„Zahvaljujem svima koji su došli i pokazali poštovanje za poštene težake i radnike koji su svojom hrabrošću pridonijeli pobjedi nad silama zla te utkali svoje živote u temelje društva koje je poslijeratnim generacijama omogućilo život u slobodi, jednakosti i poštovanju prava svakog čovjeka“, kazao je Dušan Božić, predsjednik VSNM-a Barilovića. „28. kolovoza 1941., formiran je Perjasički partizanski odred, koji je dva dana po formiranju izveo uspješnu akciju na žandarmerijsku stanicu. Politički komesar odreda je bio iskusni španjolski borac Izidor Štok, a njegov sin Goran je obnovio ovaj spomenik i spomen kosturnicu. Nakon formiranja Prvog kordunaškog partizanskog odreda Debela kosa 27. srpnja 1941., na Kordunu je ubrzo bilo formirano 17 većih ili manjih odreda koji su izvodili stalne borbene akcije, onemogućavajući tako ustašama vršenje pokolja“, istaknuo je Ratimir Bošnjak, predsjednik Saveza udruga antifašista Karlovačke županije. „NDH je bila kvazi država ali ne i država hrvatskog naroda. Te činjenice treba stalno ponavljati jer se te činjenice sada nastoje zatrti i ignorirati“, poručio je Franjo Habulin, predsjednik SABA RH.

U vrijeme formiranja partizanskog odreda Perjasica, na Kordunu borbeno djeluje više rajonskih partizanskih odreda koji sve više postaju vojna i politička jezgra za okupljanje boraca i daljnji razvoj oružane borbe. Odredi napadaju manje neprijateljske posade, kolone i izvode diverzantske akcije, organiziraju odbore Narodnooslobodilačke fronte, održavaju zborove po selima i vrše vojno-političku obuku omladine. Te su aktivnosti dobile svojevrstan zamah nakon što je OK KPH za Karlovac, formirao jedinstveno vojno političko rukovodstvo za Karlovac a cijelo područje je podijelio na četiri rajona - Vojnić, Vrginmost, Slunj i Veljun s komandom svih

partizanskih jedinica. Odredi su nosili naziv sela iz kojih su popunjeni ili područja na kojima su djelovali. Među poznate odrede spadali su: Debela kosa, Otrić, Perna, Packa, Blatuša, Šljivnjak, Perjasica, Primišlje, Bugar, Zbijeg, Kirin, Stipan, Sjeničak, Tobolić, Dubrava, Skrad i Kestenovac. CK KPH sasvim ispravo je ocijenio da na Kordunu, ali i u Lici, Baniji i Gorskom kotaru postoje najpovoljniji uvjeti za širok razmah oružanog ustanka. Stoga već početkom kolovoza počinje slati u te krajeve svoje aktiviste, najčešće iz Zagreba, a posebno španjolske dobrovoljce. U kolovozu na spomenuta područja u prvom redu na Kordun dolazi jedanaest španjolskih dobrovoljaca: Ivan Hariš, Kosta Nađ, Ivo Rukavina, Srećko Manola, Stjepan Milašinčić, Izidor Štrok, Robert Domani, Adolf Steinberger, Jakov Kranjčević, Veljko Kovačević i Ivo Vejvoda. Dolazak tih iskusnih revolucionara ubrzao je razvitak partizanskih odreda. Okružni komitet KP je 30. rujna reorganizirao partizanske jedinice na Kordunu. Rajoni su preformirani u bataljune, mali partizanski odredi u čete. Za cijelo područje Korduna formiran je Kordunski NOP odred od četiri bataljuna.

Za Perjasicu, partizansko naselje, tridesetak kilometara udaljenoj od Karlovca, mještani kažu da je „na kraju svijeta“. Tek je jedna trgovina u središtu mjesta. Tu poštar jednom tjedno donose poštu, liječnik dođe također jednom tjedno, javnog prijevoza nema, tek je par đaka koje kombi prevozi u osnovnu školu u Barillović, pa onda to koriste i mještani da dođu do autobusa kako bi otišli do Duge Rese ili Karlovca. Prije Domovinskog rata tu su bile pošta, trgovina, gostionica, ambulanta opće prakse kao i zubarska ambulanta, višekratni javni prijevoz za Dugu Resu i Karlovac gdje je dosta Perjasičana radilo u tvornicama, bila je i osnovna škola sa stanovima za učitelje i nastavnike. U zajednici mjesta Perjasica živjelo je skoro 1500 stanovnika ali vratilo ih se iz izbjeglištva oko 20 posto dok ih danas nema ni deset posto ili tek oko stotinjak ljudi u 22 naselja, sela i zaselaka, iako je prema popisu stanovništva iz 2011., bilo upisano 220 osoba. Da se radi o siromašnom i nerazvijenom kraju udaljenom od glavnih prometnih pravaca, potvrđuje i činjenica da to područje nije bilo niti predviđeno za naseljavanje Hrvata iz Bosne i Hercegovine nakon Domovinskog rata. Jedina svijetla točka u posljednjih dvadesetak godina u Perjasici je obnova partizanskog spomenika u znak sjećanja na podizanje ustanka, stradanje boraca i civila ovoga kraja.

Bojan Mirosavljev